

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina:

Učiteljskim prijateljem. — Šolska izvestja. — Poučno potovanje v Švico. — Absurdum V. — Zborovanja »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpis učiteljske službe. — Inserati.

Kupujte in naročajte vse potrebščine samo pri tvrdkah, ki so vpisane v „Gospodarskem programu“, in ki objavljajo svoje oglase v našem listu.

Učiteljskim prijateljem.

Odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« je razposlal z zadnjič omenjenimi prošnjami in poštними položnicami tudi ta-le oklic, ki ga prijavljamo na njegovo izrečno prošnjo:

Vsa naša javnost se bavi danes z zamotanim, a perečim vprašanjem, kako bi se izboljšalo gmotno stanje ljudskemu učiteljstvu, in vsa javnost priznava tudi, da se rešitev tega vprašanja ne da več odlašati, naj se vzame denar, kjer hoče, da se čimprej pride v okom vedno večjemu pomanjkanju moškega učiteljstva. Žalostna in priznana istina je torej, da je učiteljstvo za svoje trudapolno in blagonosno delo sramotno slabo plačano ter z največjimi težavami in skrbmi prenaša neznošno pezo današnje draginje. Vsi stanovi si izboljšujejo na razne načine svoje dohodke, le ljudski učitelj, ki je vezan edinole na svojo pičlo mesečno plačo, si v tej neznošni draginji ne more nikamor pomagati.

Ta hudi boj za vsakdanji kruh, ali bolje, boj za obstanek, je prisilil učiteljstvo, da se je začelo med sabo tesneje organizovati in združevati. Če pride učitelj v stisko in denarno potrebo, kdo mu pomaga iz zadrege? Nikdo, ker vsakdo pozna mizerno naše gmotno stanje. Prav iz tega vzroka smo si ustanovili zadnji čas svojo lastno »Hranilnico in posojilnico«, s katero smo si ustanovili krepko oporo, ki bo učiteljem-trpinom tolažilno sredstvo v mnogih bridkih časih, tistim pa, ki imajo morebiti kaj pristradanega ali kaj pritrzanega, pripomoček, da si plodonosno nalagajo krvave svoje prihranke. To našo »Hranilnico in posojilnico« je rodila skrajna potreba in neznošna sila, ki ječi pod njo ljudsko učiteljstvo.*)

Zbog nizkih plač, ki jih dobiva učiteljstvo, imajo učiteljske vdove tudi nizko pokojnino, s katero ne morejo živeti in ne umreti. Da se pa stanje učiteljskim vdovam vsaj deloma izboljša, so ustanovili naši starejši tovariši

*) Glej naš navodni članek v letošnji 24. številki. Uredn.

»Vdovsko učiteljsko društvo«, katerega glavnica znaša danes že 120.000 K. To društvo daje učiteljem-članom pravico, da dobivajo njih vdove do smrti po 200 K letne podpore in vsaka učiteljska sirota po očetu pa do devetnajstega leta letnih 60 K, sirota po očetu in materi pa po 100 K na leto, in sicer tudi do devetnajstega leta.*)

Ko umre učitelj-oče, se šestokrat pripeti, da ni niti vinarja pri hiši. Uboga vdova nima niti za sol, kje neki bo vzela potrebne novce za pogrebne stroške? Tudi tu smo učitelji vsaj deloma olajšali skrbi svojim vdovam. Potreba in žalostna izkušnja sta nas prisilili, da smo ustanovili v ta namen društvo »Jubilejska samopomoč«. To društvo izplača takoj po moževi smrti vdovi toliko goldinarjev, kolikor članov ima društvo. Danes ima »Jubilejska samopomoč« 195 članov, torej dobi vdova, katere mož je bil član »Jubilejske samopomoči«, za pogrebne stroške 195 gl. V to društvo pa vpiše učitelj tudi lahko svojo ženo in po njeni smrti je pa dotični učitelj deležen te podpore.**)

»Vdovsko učiteljsko društvo« in pa »Jubilejska samopomoč« lajšata učitelju njegovo zadnjo uro, ker kot skrben mož in oče kolikortoliko laglje umre, ker ve, da bodo žena in otroci njegovi deležni podpor teh dveh društev. A trudna in pa težka je učiteljeva pot življenja, posebno še, če je oblagodarjen s kopico otrok. Težko je izhajati dandanes takemu učitelju s svojo nizko plačo, s katero niti učiteljsamec ne izhaja, kamoli učitelj z družino. In vendar je njegova dolžnost, da preživi in vzgoji svojo deco stanu primerno. Zbog nizke plače mu je nemogoče poslati svoje otroke v mesto v srednjo šolo. Če je pa že učitelj-oče v taki stiski, pač ni treba poudarjati, kake reve so v tem oziru šele učiteljske vdove in sirote. Ta potreba nas je zopet prisilila, da smo ustanovili leta 1894. »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani«, katerega namen je, zgraditi v Ljubljani poslopje za zavod, ki bo varno ognjišče in skrben namestnik ljube očetove hiše učiteljskim sirotam in otrokom za svojih študij. »Učiteljski konvikt« je namenjen za vse učiteljstvo na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Primorskem brez razlike narodnosti in političnega mnenja dotičnikov.***)

*) Med društveniki »Vdovskega učiteljskega društva« pogrešamo še mnogo članov. Uredn.

***) Tudi to društvo ima še vse premalo članov. Uredn.

****) Glej uvodni članek v zadnji naši številki. Uredn.

V desetih letih smo nabrali za »Učiteljski konvikt« 20.000 kron zgradbenega kapitala, ki smo ga zložili večinoma učitelji sami. Potreba »Učiteljskega konvikta« postaja pa dan za dnevom večja in nujnejša. Iz lastne moči pa ne pridemo učitelji še kmalu do zaželenega smotra, če ne dobimo podpore in pomoči pri učiteljskih prijateljih. Upamo pa, da nas bodo naši prijatelji z ozirom na naše gmotno stanje dragevolje podpirali vsak po svoji moči.

V ta namen razpošilja odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« učiteljskim prijateljem tiskane prošnje, kateri vsaki je pridejana poštovanilnična položnica z namenom, da se je dotičnik posluži ter kolikorkoli daruje na žrtvenik »Učiteljskega konvikta«. Vsak, tudi najmanjši dar, tudi eno samo krono ali le par vinarjev bo sprejel odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« z največjo hvaležnostjo. »Kamen do kamena palača«.

Z ozirom že na zgoraj navedene vzroke in tudi z ozirom na to, da deluje ljudski učitelj nesebično, z veseljem in požrtvovalno v vseh narodnih, pevskih in kmetijskih društvih, pri požarnih brambah, v krajnih šolskih svetih, v občinskih odborih itd., smo trdnega mnenja, da se bodo naši prijatelji dragevolje odzvali tej naši prošnji na korist »Učiteljskemu konviktu«.

Na Akademičnem trgu v Zagrebu stoji krasna palača, na katere pročelju se leskeče napis: »Učiteljski dom« in v Preradovičevi ulici nasproti tobačni tvornici je pa drugo lično, trinadstropno poslopje z napisom: »Učiteljski konvikt«. Obedve krasni stavbi sta last učiteljstva s Hrvaške in Slavonije. Ko je naš blagajnik pred štirimi leti prisostvoval v Zagrebu otvoritvi »Učiteljskega konvikta«, je vprašal uglednega hrvaškega tovariša: »Kje ste dobili hrvaški učitelji toliko denarja, da ste si mogli postaviti dve tako krasni palači?« — »Prijatelj moj«, mu odvrne hrvaški učitelj, »ves potrební kapital so nam zložili naši prijatelji.«*)

Učiteljski prijatelji na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Primorskem, posnemajte prijatelje hrvaškega učiteljstva, storite tudi vi tako in

ime si proslavite,
dom skupni nam zgradite!

Šolska izveštja.

Število izveštij naših ljudskih šol je od leta do leta manjše. Krajni šolski sveti, ki so jih zalagali, nečejo več skrbeti zanje. Pozvedeli smo, da je temu vzrok ukaz kranjskega c. kr. deželnega šolskega sveta, ki veli, da ni v ljudski šoli več delati vidne razlike med odličnjaki in neodličnjaki. Krajni šolski sveti so hoteli pridnim otrokom napravljati s šolskimi izveštji veselje. Ker je to nedolžno veselje sedaj onemogočeno, pa nečejo več izdajati denarja za tiskovne stroške. Tako govore naše informacije.

O tej prepovedi visokega deželnega šolskega sveta smo govorili že lansko leto, ko je izšla, zatorej nam ni treba letos o nji izgubljeni nobene besede.

*) Čujemo, da so Zagrebčanke same nabrale v ta namen 20.000 K. In vse Slovenke? Uredn.

Kar smo prejeli letos ljudskošolskih izveštij na ogled, so vsa sestavljena po eninisti šabloni: učiteljski zbor, važnejši ukazi šolskih oblastev; statistika učencev in učenk, naše knjige, kronika, imenik šolske mladine . . .

Glede razporedbe posameznih članov učiteljskega zbora opazamo vsako leto v nekaterih šolskih izveštjih čudno razvado in nepravilnost. Kje stoji zapisano, da morajo biti kaplani-kateheti uvrščeni pred ostalo učiteljstvo? Kaplani-kateheti so navadno mladi ljudje, zatorej nikakor ne gre, da bi bili uvrščeni pred učitelji, ki imajo po 15 ali 20 ali še več službenih let. Zaraditega, ker so kaplani in kateheti, vendar nimajo prednosti pred po službenih letih starejšimi učitelji, oziroma učiteljicami. Tu morajo biti merodajna samo službena leta in čisto nič drugega! Dotični šolski voditelji, ki sestavljajo letna poročila in katerim velja ta opazka, naj si to zapomnijo in naj v bodoče več ne delajo takih nepravilnosti!

Ljubljanske mestne šole so letos izdale skupno šolsko izveštje. Da bi bil njega obseg nekoliko večji, so tiskani člani šolskih oblastev z debelimi črkami in na prvem mestu, ostalo izveštje pa s tako močnimi črkami, da napravlja brošura vtisk pobožne molitvene knjige za stare ljudi. Poročilo nemške mestne deške in dekliske šole je objavljeno v nemškem jeziku, da lahko precej vsakdo vidi, da imamo v slovenski Ljubljani nemške šole. »Jahresbericht der fünf-klassigen städtischen deutschen Knaben-Volksschule« nima statističnega pregleda učencev, toda že imena samo iz I. razreda: Aleš, Andlovec, Bizjak, Gostinčar, Klopčič, Kosmač, Markič, Mesec, Prešern, Vrtin, Zavrtnik itd. nam dokazujejo, da obiskujejo to šolo sami in pristni Nemci. Štastika dekliske nemške osemrazrednice izkazuje med 437 učenkami 179 Slovenk. — Dekliška slovenska osemrazrednica je imela 874 učenk. To kolosalno število dekliske slovenske mladeži kriči po treh samoostojnih dekliskih šolah. Vobče so vse ljubljanske šole prenapolnjene. — Štastika barjanske šole nam kaže, da je obiskovalo ponavljalno šolo 4 učenci in 5 učenk, je 9 otrok. Ali bi ne kazalo tu ponavljalno šolo urediti tako, da bi teh 9 otrok obiskovalo določeno število učnih ur in predmetov v vsakdanji šoli?

Imed ukazov, ki jih objavlja to poročilo, nam zlasti imponuje ukaz štev. 2 in štev. 27. Iz teh dveh ukazov je namreč razvidno, kdo ima prvo in edino besedo pri ljubljanskem šolstvu. Ukaz štev. 2 določa, da se je pri izbi in nabavi učil vbodoče dogovoriti s c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom. Doslej so izbirali učila učiteljski zbori posameznih šol, ker je popolnoma jasno, da ti najbolj vedo, česa je treba vsaki šoli. In oziraje se potem na sklepe lokalnih skupščin, so nabavljali učila dotični šolski voditelji. Več oči več vidi. Sedaj so pa menda oslepele vse oči, samo eno še gleda! Ta ukaz je ponižanje učiteljstva in povišanje moči absolutista v ljubljanskem šolstvu. Zanimivo bi bilo, ako bi zastopnika učiteljstva v c. kr. mestnem šolskem svetu svojim volilcem in volilkam pojasnila, kdaj in kako je sklepal mestni šolski svet o tem ukazu. Mimogrede omenjamo, da ne sodi ta ukaz v letošnje šolsko izveštje, ker je bil izdan že v lanskem šolskem letu (dne 10. julija 1903). Vzlic temu moramo biti redaktorjem letnega poročila hvaležni, da so rešili pozabnosti in priobčili strmeči javnosti to velevažno odločbo, ki z ukazom štev. 27. vred brez dvoma reši — nadzornikovo avtoriteto. Slaba njegova volja se nič manj jasno ne zrcali v ukazih štev. 27., ki določa, da je za dopuste, ki jih dovoljuje vodstvo, navajati vselej resnično